

**Особливості організації освітнього процесу
в закладах дошкільної освіти у 2022-2023 навчальному році**
(методичні рекомендації ПАНО ім. М. В. Остроградського)

Сьогодні, в часи війни, кожна людина зіштовхується з безліччю непростих ситуацій і викликів. Разом з тим, багато українців прагнуть бути корисними і робити свій внесок у прискорення нашої перемоги і миру на українській землі. Так і освітяни не залишились осторонь. Педагоги маючи колосальний досвід роботи продовжували підтримувати дітей, батьків дистанційно, надсилаючи їм корисну інформацію, залишаючись на зв'язку, розмовляючи, заспокоюючи.

Кожен педагог регіону рестартував на освітньому фронті, демонструючи вдале використання власної «зброї» методів:

- продовжували не лише ділитись знаннями, а й мотивувати ці знання здобувати;
- стали рівноправними партнерами батькам;
- підвищували свій рівень психологічної грамотності;
- швидко вивчали та застосовували digital-пропозиції, які активно розробляються і рекомендуються державними і приватними організаціями.

Організація освітньої діяльності в закладах дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році продовжує здійснюватися відповідно до Конституції України, Конвенції про права дитини (редакція від 20.11.2014); законів України «Про освіту» (редакція від 16.01.2020), «Про дошкільну освіту» (редакція від 16.07.2019); Постанов Кабінету Міністрів України від 27.01.2021 №86 «Положення про заклад дошкільної освіти»; наказів Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021 № 33 «Про затвердження Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) нова редакція» <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5ff/ec2/5a1/5ffec25a12343405202526.pdf>; «Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину в дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності» (від 20.04.2015 № 446), Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів (наказ МОЗ від 24.03.2016 № 234), наказу Міністерства економіки України №

755-21 від 19.10.2021 професійний стандарт «Вихователь закладу дошкільної освіти»; інших нормативно-правових актів.

Інформація щодо роботи закладів дошкільної освіти в умовах сьогодення висвітлена в методичних рекомендаціях Міністерства освіти і науки України (лист МОНУ від 27.07. 2022 № 1/8504-22 «Методичні рекомендації про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році»)
<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-okremi-pitannya-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-u-20222023-navchalnomu-roci>. Поряд з цим усі заклади освіти відповідно до п. 3 статті 2 Закону України «Про освіту» мають автономію у виборі основних пріоритетних напрямів та завдань в організації освітнього процесу, орієнтуючись на детальний та конструктивний аналіз результатів освітньої діяльності в попередньому навчальному році.

Базовий компонент дошкільної освіти (2021), як стандарт дошкільної освіти, є актуальним у будь-який час. Він утверджує політику держави у галузі дошкільної освіти. Заклади дошкільної освіти мають відповідати його вимогам і під час дії воєнного стану. Слід враховувати під час взаємодії з дітьми «Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти»

<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/605/0be/86b/6050be86b4f68482865820.pdf>.

Виконання вимог Стандарту у 2022/2023 навчальному році має забезпечуватись з урахуванням задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних психічних і фізичних можливостей у найбільш оптимальній для кожної дитини формі.

Рекомендовані освітні комплексні та парціальні програми розвитку дітей дошкільного віку розміщені на офіційному сайті Міністерства освіти і науки України <http://surl.li/creze>.

Під час вибору програм необхідно звернути увагу на терміни дії грифів МОН України. Програми, що отримали нові грифи МОН потрібно використовувати лише у нових редакціях.

Полтавська академія неперервної освіти звертає вашу увагу на програму освіти дітей раннього та дошкільного віку «Освіта і піклування» (Education & Care), як інноваційний підхід в освіті та догляді дітей дошкільного віку (Упорядники програми: Воронов В.А., Ковальчук К.В., Рейпольська О.Д., Сисоєва С.О., Станкевич К.Ю., Піканова Н.В.). Це перша комплексна система в дошкільній освіті, яка використовує сучасні освітні технології задля формування гармонійної особистості дитини та розвитку її лідерського потенціалу (Наказ МОН 23-10.2021 №1121).

Особливість полягає в тому, що працюючи з інваріантною частиною Програми, педагог не здійснює самостійне планування освітнього процесу, не витрачає час на підбір освітніх методів та конкретних технік, не займається виготовленням стимульного матеріалу, а використовує натомість готовий план занять, забезпечений необхідним методичним матеріалом, що побудований висококваліфікованими методистами системно і послідовно.

Змістове та методичне наповнення програми освіти дітей раннього та дошкільного віку «Освіта і піклування» (Education & Care) дозволяє оптимізувати співпрацю батьків і педагогів шляхом залучення батьків до організації освітнього процесу вдома власними зусиллями в той час, коли дитина з різних причин не може відвідувати заклад дошкільної освіти, це набуває особливої актуальності у сучасних умовах непередбачуваних суспільних викликів <https://mr-leader.com/ua>.

Дистанційна форма роботи

У зв'язку з воєнним станом у Полтавському регіоні більшість дитячих садків не приймає вихованців. Одні не мають змоги працювати зовсім, а другі мусять віддавати перевагу дистанційній взаємодії з колегами та вихованцями.

Та й питання низької цифрової компетентності педагогів закладів дошкільної освіти залишається актуальним і потребує подальшої системної роботи з боку керівних та методичних служб. Сьогодення вимагає від фахівців дошкільної галузі створювати освітні платформи, відеоканали, дидактичний інтерактивний матеріал, онлайн-матеріали для дітей та їх батьків.

Інформаційний простір сучасного вихователя майже обов'язково містить віртуальну складову його діяльності. Застосування цифрових технологій в дошкільній освіті дозволяє інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння й засвоєння знань, зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуалізованим. При цьому технології не замінюють вихователя, а доповнюють його.

Вміння працювати із цифровими технологіями поступово стає постійною та необхідною компетентністю сучасного педагога, однак, цифрові навички формуються хаотично, відсутня системність у їх опануванні. Рекомендуємо переглянути відеоролик з чіткими роз'ясненнями використання сервісів й інструментів під час освітньої діяльності <https://youtu.be/MbFvVyacZOE>.

Зараз створено безліч ініціатив, які важливо знаходити, вивчати та доносити до дітей.

Рекомендуємо використовувати у роботі матеріали, розміщені на сайті МОН:

- рубрику «Сучасне дошклілля під крилами захисту»;
- Telegram-канал «Підтримай дитину»;
- платформу розвитку дошкільнят «НУМО»;
- застосунок «НУМО розвивальні ігри» (безкоштовний додаток українською мовою із різноманітними інтерактивними іграми) <http://surl.li/creuw>
- поради з надання першої психологічної допомоги людям, які пережили кризову подію;
- поради від експертів ЮНІСЕФ «Як підтримати дітей у стресових ситуаціях»;
- інформаційний комікс для дітей «Поради від захисника України».

Як поліпшити дистанційні заняття з дітьми

- Плануйте заняття з дітьми з урахуванням їхнього віку та плану заходів у дитячому садку. Так ви матимете змогу пройти основні теми, які мали опрацювати з дітьми в групі. Пропонуємо вашій увазі методичний посібник «Якісне планування роботи – основа ефективності дошкільньої освіти», який

розроблено творчою групою вихователів-методистів ЗДО м. Полтави (Васильєва О.О., Долуда Т.В., Іванченко І.Ю., Козлова І.В., Куценко О.В., Левцун М.М., Манойло Н.В., Мамай О.Г., Моргун І.В., Науменко Н.Й., Пономаренко О.М., Хівренко Л.Ю., Шептун О.Н., Шеремет Т.М., Яремченко Ю.А.) <http://surl.li/crgya>. Посібник подає зразки перспективного та календарного планів, що забезпечить продуктивність роботи педагогів-дошкільників і цим сприятиме підвищенню якості дошкільної освіти. Нагадуємо, запропоновані схеми, таблиці, графіки є орієнтовними, а не догматичними.

За педагогами закладів дошкільної освіти залишається право самостійного вибору форми написання плану освітньої роботи з дітьми, що затверджується рішенням педагогічної ради на початку навчального року.

- Співпрацюйте й організовуйте зворотний зв'язок з батьками дітей. Результати зворотного зв'язку сформують основу для планування консультативної та методичної допомоги батькам.

- Проводьте заняття в дні найвищої працездатності дітей: у вівторок, середу та четвер («Про затвердження гранично допустимого навчального навантаження на дитину в дошкільних навчальних закладах різних типів та форм власності» (від 20.04.2015 № 446)).

- Обирайте для заняття той самий час, щоб не порушувати розпорядок дня.

- Проводьте не більше одного заняття на день і не більше трьох занять на тиждень.

- Стежте за тим, щоб заняття тривали не більше 10 хвилин для дітей з дітьми молодшого та середнього дошкільного віку і не більше 15 хвилин для дітей старшого дошкільного віку (Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів (наказ МОЗ від 24.03.2016 № 234)).

- Плануйте заняття у двох форматах: синхронно (онлайн) – коли батьки з дитиною та педагог спілкуються в прямому ефірі; асинхронно (офлайн) – коли батьки з дитиною дивляться готовий відеозапис заняття. Створюйте короткі й дидактично продумані відеоролики. Два п'ятихвилинні відео діти переглянуть з більшою ймовірністю, ніж одне десятихвилинне.

- Продумуйте план заняття завчасно, щоб не витратити час прямого ефіру й не відволікатися. Стежте за тим, щоб на екрані не було зайвих предметів, які можуть відволікти дітей від заняття. Говоріть голосно, чітко, не поспішайте, коли спілкуєтеся з дітьми й батьками в прямому ефірі або записуєте відео. Використовуйте в мовленні більше інтонаційних засобів, ніж у звичайній розмові.

- Хваліть дітей за те, що вони виконали завдання. Використовуйте випереджальну позитивну оцінку;

- Заохочуйте дітей самостійно виготовляти поробки, малюнки, брати участь у будь-яких проєктах. Адже коли дитина усвідомлює результат своєї праці, це підвищує відчуття спокою та сили. Спостерігайте за поведінкою дитини. У разі регресивного стану, коли в дитини виявляються поведінкові реакції, характерні для більш раннього віку, використовуйте тілесні ігри та вправи <https://emetodyst.expertus.com.ua/968163>.

Соціально-громадянська компетентність дітей дошкільного віку

Проблема патріотичного виховання дошкільників сьогодні є однією з найголовніших у пріоритетних напрямках роботи закладів дошкільної освіти. Особливої ваги сьогодні набувають такі загальнолюдські цінності, як гуманізм, патріотизм, громадянськість, честь, справедливість. Активна позиція має формуватись ще з дошкільних років. Як щемко, коли наша малеча з задоволенням співає «Ой, у лузі червона калина...», святково вбираються у вишиванки, завітчуються у віночки та прикрашають одяг символічною біжутерією! Саме таке дитинство – мирне, щасливе, яскраве, усміхнене та радісне, незалежно від ситуацій, має бути у наших дошкільнят. І нам, дорослим та педагогам необхідно створити для цього всі умови. Іноді, вихователі, плануючи освітній процес, забувають про важливі аспекти українознавчої роботи з дітьми.

У новій редакції Базового компонента дошкільної освіти приділено значну увагу змістовному складнику освітнього напрямку «Дитина в соціумі». Адже його мета – формування в дітей дошкільного віку

соціально-громадянської компетентності, яка є складовою їхнього особистісного зростання в період дошкільного дитинства.

Що ж дає змогу реалізувати завдання Державного стандарту дошкільної освіти? Зокрема — це парціальні програми і посібники. Звертаємо увагу, **що у роботі ЗДО педагоги мають право обирати програми, рекомендовані МОН, згідно з переліком навчальної літератури <http://surl.li/creze>**. Рекомендуємо детально ознайомитися із парціальною програмою з національно-патріотичного виховання, та з повним комплексом методичного забезпечення «Моя країна – Україна» для старшого дошкільного віку (автори Гавриш Н.В., Косенчук О.Г., Піроженко Т.О.). Програма отримала гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі та зареєстровано в Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам за №1.0013-2022. Ви маєте унікальну можливість поповнити свій професійний кейс чи домашню бібліотеку патріотичним матеріалом.

Для успішного здійснення ціннісного ставлення дітей до культури українського народу, його історичного минулого, сучасного, звичаїв, традицій пропонуємо перспективне планування життєдіяльності за тематичними днями національно-патріотичного напрямку (Розділ 7) <http://surl.li/crgya>. Тематика днів пов'язана з особливостями Полтавського регіону, державними, календарно-обрядовими та суспільнополітичними святами.

Результатом нашого виховання дошкільнят мають стати не лише сформовані первинні уявлення і знання, а засвоєні практичні вміння і навички, і головне – бажання діяти згідно з нормами соціальної моралі, прийнятими нашим народом, намір слідувати традиціям, відповідати позитивному образу українця.

Українська мова – тенденція державності

Не менш важливою місією дошкільної освіти в буремні часи є збереження української мови та традицій. Саме мова та традиції сьогодні є тим, що відрізняє нас від ворога найпомітніше.

Аксіома: якщо дитина чує українську мову вдома, у садочку, в школі, в крамниці, з медіа, якщо отримує якісний український товар, то це лише посилює позиції української мови в Україні.

Педагоги мають розширювати словник дітей, заохочувати їх до вживання української мови, використовувати в роботі з дітьми матеріал державною мовою. «Мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова» (ст. 21, п.1 закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»).

При виборі музичного репертуару звертаємо вашу увагу на тих сучасних композиторів і поетів, що створюють пісні українською мовою, які відповідають сучасним програмовим і віковим вимогам.

Доповнюємо перелік для поціновувачів мультиків і дитячих пісень українською мовою:

«Hey kids» – якісні відео з 3D-анімацією й музикою, яка подобається дітям <https://www.youtube.com/channel/UC3cOHuFH4tZoiAmdzbfblA>;

«Телекомпанія Малятко ТВ» – офіційний канал телекомпанії презентує улюблені пісні дітей <https://www.youtube.com/c/malyatkovtv>;

«Телеканал Плюс Плюс» – розважально-пізнавальний канал для сімей із дітьми дошкільного та шкільного віку <https://www.youtube.com/c/plusplustv>

Державна мова – наше коріння, гідність і майбутнє.

Освітнє середовище ЗДО

Створюючи «середовище проживання» для вихованців, перш за все, приділяється увага розвитку характеру, збагаченню середовища такими елементами, які стимулювали б пізнавальну, рухову та інші активності дітей.

Про філософію візуального оформлення простору йдеться й у міжнародній методиці ECERS-3. Візуальне оформлення простору має допомагати творити освітнє середовище, бути частиною навчально-пізнавальної складової дня, а також створювати атмосферу «свого» простору, який творять самі діти. Відповідно до неї візуальні матеріали, зокрема, мають бути

актуальними та зрозумілими для дітей, а також розміщуватись так, щоби діти могли їх роздивитись.

Візуальні матеріали у просторі мають відповідати таким вимогам:

- бути актуальними: відповідати поточним темам групи чи зацікавленням дітей;
- розміщуватися на рівні очей дітей (наприклад, фотографії, де є багато деталей) або бути достатньо великого розміру, щоб їх було легко побачити;
- бути розташованими у місцях, де діти перебувають переважну частину дня;
- бути зрозумілими для дітей.

Важливою складовою візуального оформлення є наповнення дитячими малюнками, 3D-моделями, зробленими дітьми, спільними проєктами групи та дитячими світлинами – з екскурсій, щоденного життя садка, святкових подій чи фотографії сімей. Завдяки переліченим вище матеріалам діти почуватимуться як вдома: затишно та в безпеці. Матеріали можуть змінюватися відповідно до поточних тем групи, пір року чи зацікавлень/хобі дітей. Оформлення освітнього простору візуальними матеріалами не тільки несе навчально-розвивальну мету, а й допомагає сформувати «рідне» та особливе середовище, яке потрібне як дітям, так і дорослим.

Запрошуємо вас приєднатися до спільноти «Дошкілля Полтавщини» для обміну та поширення корисних та цікавих публікацій дошкільної освіти -

<https://www.facebook.com/groups/234349661286647/?ref=bookmarks>

*Моргун Ірина Вікторівна,
методист відділу розвитку
дошкільної та початкової освіти
ПАНО ім. М.В. Остроградського*